

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 24 maja 2021 r.

Pozycja 85

POSTANOWIENIE

z dnia 15 kwietnia 2021 r.

Sygn. akt Ts 11/21

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Michał Warciński,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej Parafii Rzymskokatolickiej [...] w S. w sprawie zgodności:

art. 292 w związku z art. 172 § 1 w związku z art. 285 § 1 i 2 w związku z art. 305⁴ w związku z art. 352 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1740, ze zm.) w zakresie, w jakim:

- „umożliwiają nabycie przez zasiedzenie służebności przesyłu w dobrej wierze w przypadku braku decyzji administracyjnej wydanej na podstawie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości [Dz. U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64, ze zm.], art. 70 ust. 1 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. z 1991 r. Nr 30, poz. 127, ze zm.), art. 124 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1990, ze zm.)”;
- „umożliwiają doliczenie posiadania przez przedsiębiorstwa energetyczne wykonywanego przed dniem 3 sierpnia 2008 r., do okresu korzystania przez przedsiębiorcę przesyłowego z trwałego i widocznego urządzenia w sposób odpowiadający służebności przesyłu po dniu 3 sierpnia 2008 r., potrzebnego do nabycia służebności przesyłu przez zasiedzenie z pominięciem zawieszenia biegu zasiedzenia służebności przesyłu na nieruchomości skarżącego, któremu przyznano nieruchomość zamienną w zamian za bezprawnie wywłaszczoną w czasie PRL własność nieruchomości, której zwrot nie był możliwy – po przemianach ustrojowych Państwa Polskiego po 1989 r., zgodnie z ustawą z 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1347, ze zm.) a który to właściciel został pozbawiony możliwości dochodzenia zwrotu własności swojej nieruchomości z uwagi na obowiązujące przepisy prawne w PRL oraz uwarunkowania polityczne, co skutkowało zawieszeniem biegu zasiedzenia służebności gruntowych a następnie służebności przesyłu do czasu przyznania własności nieruchomości zamiennej zamiast nieruchomości wywłaszczonej w postępowaniu regulacyjnym w stanie wolnym od obciążeń przez Komisję Majątkową”;
- „naruszono prawo skarżącej do rzetelnego procesu – art. 45 Konstytucji – poprzez narażenie skarżących na nieuzasadnione koszty opinii biegłego

sądowego, która nie została przez Sąd wykorzystana do orzekania z uwagi na rozstrzygnięcie kwestii prejudycjalnej oceny zarzutu postawionego przez przeciwnika procesowego dotyczącego zasiedzenia służebności przesyłu”, z art. 2, art. 21 ust. 1 i 2, art. 25 ust. 4, art. 31 ust. 2 i 3, art. 32 ust. 1 i 2, art. 37 ust. 1 oraz art. 64 ust. 1-3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

nadać skardze konstytucyjnej dalszy bieg.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej, wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 8 stycznia 2021 r. (data nadania), Parafia Rzymskokatolicka [...] w S. (dalej: skarżąca), reprezentowana przez pełnomocnika z wyboru, wystąpiła z żądaniem przytoczonym na tle następującego stanu faktycznego.

Skarżąca jest właścicielem sześciu działek o numerach: 8, 56/2, 56/9, 111/5, 209/1 i 213/1, położonych w S. Działki zostały przyznane skarżącej na mocy ugody zawartej z uczestnikami postępowania regulacyjnego przed Komisją Majątkową, która 4 czerwca 1993 r. wydała w tej kwestii orzeczenie (nr [...]).

Na działkach o numerach 56/2, 56/9 oraz 111/5 przebiega napowietrzna linia elektroenergetyczna niskiego napięcia 0,4 kV NN, przy czym na działce nr 56/2 znajdują się dwa słupy rozkraczne (105 i 205), trójnóg (104/204) oraz słup przelotowy (206), na działce nr 56/9 znajduje się jeden słup rozkraczny (207) i trzy słupy przelotowe (208, 209 i 211), a na działce nr 111/5 posadowiony jest jeden słup rozkraczny (208 obecnie 106 z szafki kablowej ze Słońska). Linia ta została pobudowana w 1981 r. Natomiast przez działki o numerach 8, 209/1 oraz 213/1 przebiega napowietrzna linia elektroenergetyczna średniego napięcia 15 kV SN GPZ G. oraz posadowione są słupy. Przedmiotowa linia została pobudowana w 1969 r. oraz poddana kapitalnemu remontowi w 1973 r. Od 1981 r. dla linii niskiego napięcia 0,4 kV NN oraz od 1973 r. dla linii średniego napięcia 15 kV SN nie były przeprowadzane żadne większe modernizacje, w szczególności nie miały miejsca zmiany ich przebiegu. Od momentu wybudowania oraz podłączenia linie są cały czas eksploatowane. Właścicielem linii napowietrznych oraz posadowionych na działkach skarżącej urządzeń jest ENEA Operator Sp. z o.o. z siedzibą w P. (dalej: przedsiębiorstwo energetyczne).

Pismami z 6 listopada 2015 r. i 7 stycznia 2016 r. skarżąca wezwała przedsiębiorstwo energetyczne do zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu za wynagrodzeniem i o wypłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości. Uzyskała jednak odpowiedź odmowną.

W związku z tym skarżąca wystąpiła do Sądu Rejonowego w P. IX Wydział Cywilny (dalej: Sąd Rejonowy) z pozwem o zasądzenie na jej rzecz wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z wyżej wymienionych nieruchomości. Wyrokiem z 21 lutego 2019 r. (sygn. akt [...]) Sąd Rejonowy oddalił pozew skarżącej. Od powyższego rozstrzygnięcia skarżąca wniosła apelację, którą Sąd Okręgowy w P. Wydział XV Cywilny Odwoławczy oddalił wyrokiem z 11 sierpnia 2020 r. (sygn. akt [...]). Orzeczenie to, doręczone skarżącej 8 października 2020 r., wskazane zostało jako ostateczne w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji.

Zdaniem skarżącej wykładnia kwestionowanych przepisów, przyjęta w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego oraz części sądów powszechnych, zgodnie z którą „możliwe jest zasiedzenie przez przedsiębiorstwo energetyczne służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu bądź służebności przesyłu w dobrej wierze (mimo, że

została wprowadzona do systemu prawnego dopiero 3 sierpnia 2008 r. przez ustawę z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. Nr 116, poz. 731) i doliczenie okresu posiadania służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu do okresu posiadania służebności przesyłu oraz pominięcie zawieszenia ewentualnego okresu zasiedzenia służebności gruntowej i przesyłu w czasie gdy właściciel nie mógł dysponować własnością nieruchomości do czasu przyznania nieruchomości zamiennej w zamian za nieruchomość bezprawnie wywłaszczoną w okresie PRL, której zwrot nie był możliwy – w postępowaniu regulacyjnym przed Komisją Majątkową przeprowadzonym zgodnie z przepisami ustawy z 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1347, ze zm.)” (s. 3 skargi), narusza konstytucyjne prawo własności, zasady proporcjonalności, równości wobec prawa oraz demokratycznego państwa prawnego.

Skarżąca wskazała ponadto (s. 2) na naruszenie: art. 121 pkt 4 w związku z art. 175 w związku z art. 292 w związku z art. 172 § 1 w związku z art. 285 § 1 i 2 w związku z art. 305⁴ w związku z art. 352 § 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1740, ze zm.) w związku z art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości (Dz. U. z 1974 r. Nr 10, poz. 64, ze zm.), art. 70 ust. 1 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. z 1991 r. Nr 30, poz. 127, ze zm.), art. 124 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1990, ze zm.) w związku z art. 61 i art. 63 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1347, ze zm.) z art. 2, art. 21 ust. 1 i 2, art. 25 ust. 4, art. 31 ust. 2 i 3, art. 32 ust. 1 i 2, art. 37 ust. 1 oraz art. 64 ust. 1-3 Konstytucji.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia. Trybunał wydaje postanowienie o nadaniu skarżce konstytucyjnej dalszego biegu, gdy spełnia ona określone przez prawo wymagania oraz gdy nie zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p.TK.

W ocenie Trybunału skarga konstytucyjna spełnia przesłanki przekazania jej do merytorycznego rozpoznania, ponieważ:

1) skargę sporządził radca prawny, który przedłożył pełnomocnictwo szczególne do sporządzenia i wniesienia tego środka prawnego, a także do reprezentowania skarżącej w postępowaniu przed Trybunałem;

2) skarżąca wyczerpała przysługującą jej drogę prawną, ponieważ od wyroku Sądu Okręgowego w P. Wydział XV Cywilny Odwoławczy z 11 sierpnia 2020 r. (sygn. akt [...]) nie przysługuje żaden zwykły środek zaskarżenia;

3) dochowany został przewidziany w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK trzymiesięczny termin wniesienia skargi, gdyż ostateczne rozstrzygnięcie, w rozumieniu art. 79 Konstytucji, zostało doręczone pełnomocnikowi skarżącej 8 października 2020 r., a skarga konstytucyjna została wniesiona do Trybunału Konstytucyjnego 8 stycznia 2021 r. (data nadania);

4) prawidłowo określony został przedmiot kontroli w rozumieniu art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK. Skarżąca wskazała, jakie konstytucyjne prawa oraz w jaki sposób zostały – jej zdaniem – naruszone (art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK), a także uzasadniła sformułowane w skardze zarzuty (art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK).

W związku z powyższym i zważywszy na to, że sformułowane przez skarżącą zarzuty nie są oczywiście bezzasadne (art. 61 ust. 4 pkt. 3 u.o.t.p.TK), Trybunał Konstytucyjny – na podstawie art. 61 ust. 2 u.o.t.p.TK – postanowił nadać skardze konstytucyjnej dalszy bieg.